

TASVIRIY SAN'ATNING INSON PSIXALOGIYASIGA TA'SIRI

Adxamova Oltinoy Rafiqjon qizi

Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti

Tasviriy san'at yo'nalishi 1-bosqich magistranti.

Akbarova Rayhona Jamoliddin qizi

Andijon davlat pedagogika institute jtimoiy gumanitar va san'at fakulteti

Tasviriy san'at yo'nalishi 1-bosqich talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14741587>

Annotatsiya. Ushbu maqolada Tasviriy san'at va psixologiya to'g'risida ko'plab ma'lumotlar berilgan. Tasviriy san'at va psixologiya uchun insonning ruxiy va xissiy sog'liqni qo'llab quvvatlashda samarali vositaligi, hayot sifatini yaxshilashda muhim o'rin tutishi tushuntirilgan.

Kalit so'zlar: tasviriy san'at, psixologiya, rang, inson, ijodkor, estetik, vosita, funktsiya, meros, rassom.

ВЛИЯНИЕ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОГО ИСКУССТВА НА ПСИХОЛОГИЮ ЧЕЛОВЕКА

Аннотация. Данная статья носит иллюстративный характер. Дано много информации об искусстве и психологии. Поясняется, что сочетание изобразительного искусства и психологии является эффективным средством поддержания психического и эмоционального здоровья человека и играет важную роль в повышении качества жизни.

Ключевые слова: изобразительное искусство, психология, цвет, человек, творческий, эстетический, инструмент, функция, наследие, художник.

THE INFLUENCE OF FINE ART ON HUMAN PSYCHOLOGY

Abstract. This article is illustrative. A lot of information about art and psychology is given. It is explained that the combination of visual arts and psychology is an effective means of supporting the mental and emotional health of a person and plays an important role in improving the quality of life.

Keywords: fine art, psychology, color, human, creative, aesthetic, tool, function, heritage, artist.

Tasviriy san'at va psixologiya bir-birini boyituvchi ikki soha bo'lib, insonning ichki dunyosini tushunish, ifodalash va sog'lomlashtirishda muhim rol o'ynaydi. Ularning o'zaro aloqasi quyidagi jihatlarida namoyon bo'ladi:

1. San'atning psixologik ta'siri

Hissiy tasalli: Tasviriy san'at asarlari insonning kayfiyatiga bevosita ta'sir qiladi. Yorqin ranglar va uyg'un shakllar quvonch uyg'otsa, sokin manzaralar yoki ma'noli mavzular tinchlantiradi. Stressni kamaytirish: Rasmlarga qarash yoki san'at bilan shug'ullanish insonda ruhiy yengillik va xotirjamlikni kuchaytiradi.

2. San'at terapiyasi (art-terapiya) - Psixologiyada tasviriy san'atdan terapiya vositasi sifatida foydalaniladi. Art-terapiya insonning hissiy holatini yaxshilash va muammolarni hal qilish uchun qo'llaniladi: Rasm chizish, loydan shakl yasash yoki ranglarni tanlash orqali odam o'z his-tuyg'ularini ifodalaydi. Bu usul travmalarni yengish, depressiyani kamaytirish va ichki ziddiyatlarni bartaraf etishda samarali hisoblanadi.

3. Shaxsning ichki dunyosini o'rganish Tasviriy san'at inson psixologiyasini o'rganish uchun ham foydalidir: Rasm chizish uslubi, tanlangan ranglar va shakllar shaxsning ichki holati haqida ma'lumot beradi. Bolalar va kattalar chizgan rasmlar ularning qo'rquvlari, umidlari va orzularini ifoda etadi.

4. Ijod va ruhiy salomatlik

Ijodkorlik insonning ruhiy salomatligini yaxshilaydi. Tasviriy san'at bilan shug'ullanish miyada dopamin ishlab chiqarishni kuchaytirib, insonni baxtliroq qiladi va motivatsiyasini oshiradi.

5. Kognitiv qobiliyatlarni rivojlantirish

Tasviriy san'at kognitiv funksiyalarni, jumladan, diqqatni jamlash, muammolarni hal qilish va ijodiy fikrlashni rivojlantiradi. Bu, ayniqsa, bolalar va keksalar uchun muhimdir. Tasviriy san'at va psixologiyaning uyg'unligi insonning ruhiy va hissiy sog'lig'ini qo'llab-quvvatlashda samarali vosita bo'lib, hayot sifatini yaxshilashda muhim o'rin tutadi. Tasviriy san'at inson hayotida muhim ahamiyatga ega bo'lib, uning turli jihatlarini boyitadi va bezatadi. Quyida tasviriy san'atning hayotimizdagi o'rnini yorituvchi asosiy jihatlar keltirilgan:

1. Estetik go'zallik yaratish: Tasviriy san'at hayotimizni go'zalroq qiladi. U muhitni bezash, shaxsiy bo'shliqni estetik jihatdan boyitish va insonning zavq olish hissini oshirishga xizmat qiladi.

2. Muloqot vositasi sifatida: San'at insonning ichki dunyosini va his-tuyg'ularini so'zsiz ifoda etadi. U tarixiy voqealar, madaniy qadriyatlar va falsafiy g'oyalarni yetkazish uchun kuchli vosita hisoblanadi.

3. Tarbiya va ma'rifat: Tasviriy san'at orqali insonlar madaniyat, tarix va tabiat haqida bilim oladilar. San'at maktablarida rassomchilik va boshqa san'at turlarini o'rganish bolalarning ijodkorlik salohiyatini rivojlantiradi.

4. Madaniy merosni saqlash: Tasviriy san'at insoniyatning madaniy tarixi va an'analarini asrashda muhim o'rin tutadi. Haykallar, rasmlar va boshqa san'at asarlari o'tgan davrlar haqida ma'lumot beruvchi manba hisoblanadi.

5. Psixologik tasalli: San'at insonning ruhiy holatini tinchlantiradi, stress va tashvishlardan xalos qilishga yordam beradi. Masalan, rasmlarga qarash yoki san'at bilan shug'ullanish psixologik terapiya sifatida ishlatiladi.

6. Ijodkorlikni rivojlantirish

San'at insonni yangi g'oyalar yaratishga, o'z nuqtai nazarini shakllantirishga va turli xil yo'nalishlarda ijod qilishga undaydi. Tasviriy san'at hayotimizning har bir qismida, kundalik bezaklardan tortib to yuksak ma'naviy qadriyatlarga qadar chuqur ta'sir ko'rsatadi. U nafaqat go'zallikni ko'rishga, balki uni yaratishga ham ilhomlantiradi.

Tasviriy san'at — bu insonning estetik tuyg'ularini, g'oyalarini va tasavvurlarini vizual shakllarda ifodalash san'ati. Bu san'at turi odatda ko'z bilan ko'rish mumkin bo'lgan ijodiy asarlar orqali namoyon bo'ladi. Tasviriy san'atning asosiy turlari quyidagilardan iborat:

1. Rassomchilik (piktura): Tabiatni, odamlarni yoki mavhum tushunchalarni bo'yoqlar yordamida qog'oz, mato yoki boshqa yuzalarda aks ettirish.

2. Haykaltaroshlik (skulptura): Loy, tosh, yog'och yoki metall kabi materiallar yordamida uch o'lchamli shakllarni yaratish.

3. Grafika: Chizma, gravür yoki boshqa grafik texnikalar yordamida yaratilgan asarlar.

4. Dekorativ-amaliy san'at: Keramika, naqshlar, bezaklar va boshqa amaliy maqsadlarda ishlatiladigan san'at shakllari.

5. Arxitektura: Binolar va inshootlarni estetik va funksional jihatdan loyihalash.

Tasviriy san'at insoniyat tarixida muhim rol o'ynab, madaniy merosni saqlash, go'zallikni yaratish va ma'naviy ehtiyojlarni qondirishda xizmat qiladi. Shu bilan birga, u ijtimoiy, siyosiy va falsafiy g'oyalarni aks ettiruvchi vosita ham hisoblanadi. Tasviriy san'at psixologiyasi – bu san'at asarlarini yaratish, qabul qilish va tushunish jarayonlarini psixologik jihatdan o'rganuvchi fan sohasidir. U quyidagi masalalarni o'z ichiga oladi: Yaratilish jarayoni: Rassomning ijodiy fikrlash jarayoni, ilhomlanish manbalari, estetik tuyg'ulari, shaxsiy xususiyatlari va ijodkorlik psixologiyasi.

Rasm chizish, haykaltaroshlik, grafika, dizayn va boshqa tasviriyl san'at turlari bilan shug'ullanish jarayonida yuzaga keladigan psixologik holatlar. Qabul qilish jarayoni: San'at asarlarini qabul qilishda kuzatuvchi tomonidan ishlatiladigan psixologik mexanizmlar: e'tibor, idrok, xotira, his-tuyg'ular, estetik ta'sirlar. San'at asarlarini qabul qilishda individual farqlar, madaniy va ijtimoiy omillar ta'siri. Tushunish jarayoni: San'at asarlarining ma'nosi va g'oyasini tushunishda ishlatiladigan psixologik jarayonlar: tafsir, talqin, empatiya. San'at asarlarining psixologik ta'siri: hissiy, intellektual, ijtimoiy va shaxsiy rivojlanishga ta'siri. Tasviriyl san'at psixologiyasining amaliy ahamiyati katta: San'at ta'limi: San'at ta'limi jarayonlarini takomillashtirish, ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish usullarini ishlab chiqish. San'at terapiyasi: San'at vositalaridan foydalanib, ruhiy va jismoniy sog'liqni tiklash, shaxsiy muammolarni hal qilish. Muzey va galereyalar faoliyati: Ekspozitsiyalarni tashkil etish, ko'rgazmalarni tushunarli qilish, ziyratchilarni jalb qilish. Estetik tarbiya: Estetik didni shakllantirish, san'atni qadrlash va tushunish madaniyatini rivojlantirish. Tasviriyl san'at psixologiyasi – keng ko'lamli va murakkab fan sohasi bo'lib, u san'atshunoslik, psixologiya, estetika, ijtimoiy psixologiya, kognitiv psixologiya va boshqa fanlar bilan chambarchas bog'liq.

Xulosa:

Tasviriyl san'at va psixologiya o'zaro chambarchas bog'liq sohalar bo'lib, inson ruhiy holati, his-tuyg'ulari va fikrlarini ifodalash, o'rganish hamda tahlil qilishda muhim ahamiyat kasb etadi. Tasviriyl san'at insonning ichki dunyosini aks ettiruvchi vosita sifatida namoyon bo'ladi, shu bilan birga, psixologik jihatlarini chuqurroq anglash imkonini beradi. Tasviriyl san'at va psixologiya birgalikda insonni chuqurroq anglash, uning ruhiy muvozanatini saqlash va ijodiy salohiyatini rivojlantirish uchun kuchli vositadir. Bu ikki sohaning o'zaro integratsiyasi orqali insoniyatning estetik va psixologik ehtiyojlari qondiriladi.

Tasviriyl san'at va psixologiya o'rtasida chuqur o'zaro bog'liqlik mavjud. San'at inson psixikasiga ta'sir qiladi, uning his-tuyg'ularini uyg'otadi, shaxsiy rivojlanishiga yordam beradi.

Shu bilan birga, psixologiya san'atni tushunish, ijodkorlik jarayonini o'rganish uchun muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Tasviriyl san'at va psixologiya o'rtasidagi munosabatlar juda keng va murakkab mavzu bo'lib, u chuqur ilmiy tadqiqotlarga asoslangan.

REFERENCES

1. Расулова А. К., Хасанов Х. Х. КАРАНДАШ, ЕГО НАЗНАЧЕНИЕ, РОЛЬ И ПРАКТИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ В ПРЕПОДАВАНИИ НАУКИ ЧЕРТЕЖА //Экономика и социум. - 2021. - №. 2-2 (81). - С. 160-166.
2. Raxmonqulov X. B., Bekkeldiyeva M. F. Q. Tasviriy San'At Va Uning Mohiyati, Tur Va Janrlari //Oriental Art And Culture. - 2022. - Т. 3. - №. 2. - С. 540-546.
3. Jumanazarovich M. I. Rangtasvir Mashg'ulotlarida Qalamtasvirning Ahamiyati //Gospodarka i Innowacje. - 2022. - Т. 20. - С. 58-61.
4. Abdukodirovich B. M. THE FORMATION OF SCULPTURE OF UZBEKISTAN IN THE YEARS OF INDEPENDENCE //Galaxy International Interdisciplinary Research Journal. - 2021. - Т. 9. - №. 11. - С. 110-114.
5. Raxmonqulov X. B., Botirov M. A., Xurramova N. Y. The Role And The Practical Importance Of Composition During Colour Description Studies (As An Example Of Describing Human Feature) //Экономика и социум. - 2021. - №. 1-1 (80). - С. 241244.
6. INTER EDUCATION & GLOBAL STUDY
7. Internet saytlari